

TOPLUMSAL CİNSİYET YAKLAŞIM BELGESİ

2024

Biz kimiz ve neyi amaçlıyoruz?

Bizler, Kaçed Derneği'nin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik yürüteceği çalışmaları, denge ve denetleme perspektifinden bakarak geliştirmek için bir araya gelmiş ağ üyeleriyiz. Toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının, Kaçed Derneği içerisinde benimsenmesi ve güçlenmesi amacını taşıyoruz.

Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımımız

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkeklere ilişkin beklentilere, değerlere, imajlara, davranışlara, inanç sistemlerine ve rollere ilişkin düşüncelerin toplumsal olarak nasıl inşa edildiğini ifade etmek için kullanılır. Örneğin farklı uluslar, etnik komüniteler ya da ülkelerin toplumsal cinsiyet inşaları, farklı cinsiyetteki kişiler için neyin uygun olup olmadığı konusunda farklı fikirlere dayanabilir. Bu nedenle toplumsal cinsiyetin inşası, sadece kültürden kültüre farklılık göstermez, zaman içinde veya bir toplumun kriz dönemlerinde de değişiklik gösterebilir. Toplumsal cinsiyete dayalı ilişkilerin inşası, üreme, bakım ve üretim işlerinin cinsiyete göre nasıl paylaşıldığıyla ilişkilidir. Dolayısıyla cinsiyetlerin üstleneceği rol ve davranışlara ilişkin baskın ve kalıplaşmış toplumsal beklentiler, bu beklentilerin karşılanmaması durumunda ortaya çıkabilecek eşitsizlikler ve ayrımcı pratiklere zemin hazırlar. Davranış ve tutumların farklılaşması ve maddi kaynaklara erişimde eşitsizlik, cinsiyete dayalı toplumsal farklılaşmanın işaretleri ya da sonuçlarıdır. Toplumsal cinsiyet, sadece kadın ve erkek arasındaki ilişkileri değil, toplumun her kesiminde ortaya çıkan toplumsal güç ilişkilerini ve bu güç ilişkilerindeki dengesizliğin yarattığı eşitsizlik koşullarını da belirler. Çünkü bir toplumdaki bireyler, tek ve yekpare bir kadınlık ya da erkeklik hali içerisinde yer almaz; örneğin kişiler, hem toplumsal cinsiyete ilişkin konumlanışı, hem de yoksul ya da engelli olması nedeniyle farklı eşitsizlikler ve ayrımcılıklarla karşılaşabilir. Toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlik, farklı biçim ve boyutlarda da yaşansa, bütün kültürlere, topluluklara, sektör, tabaka ve alanlara nüfuz eden, yatay ve dikey karakterli bir olgudur.

Tarihsel süreç içinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin ele alınışı, Birleşmiş Milletler Kadınların Siyasal Haklarına İlişkin Sözleşmenin yürürlüğe girdiği 1954 yılından bu yana, bireysel hakların korunması (1970'ler), pozitif ayrımcılığa dayalı eşit fırsatlar (1980'ler) ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin anaakım laştırılması (1990'lar) için BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Ajandası

kapsamında yapılan çok sayıda sözleşme ve beyannameyle, farklı özellik ve kapsamlarda gelişme göstermiştir.

Bu çerçevede bizler, kişilerin ya da grupların toplumsal cinsiyete atfedilmiş roller üzerinden tanımlanan özellikleri ve farkları ne olursa olsun, özgürlüğün, eşitliğin, hakların adaletli ve dengeli bir şekilde uygulanması, yönetsel eylemlerin bu çerçevede denetlenebilmesi için denge ve denetleme anlayışının toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması gerektiğini düşünüyoruz; biliyoruz. Bunu gerçekleştirebilmek için evrensel insan hakları belgelerini temel alıyor ve Avrupa Konseyinin Eşitlik Stratejisi ve Bakanlar Komitesi tarafından geliştirilen tavsiye kararlarının, toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması sürecinde bizler için de açık bir kılavuz sunduğunu düşünüyoruz:

 Cinsiyet ayrımcılığına karşı yasal koruma (REC 2/1985)

 Dilden cinsiyetçiliğin kaldırılması (REC 4/1990)

 Toplumsal cinsiyetlendirme (REC 14/1998)

 Kadınlar ve erkeklerin siyasi ve kamusal karar mekanizmalarına dengeli katılımı (REC 3/2003) ile cinsiyet eşitliği standartları ve mekanizmaları (Rec/2007)

 Cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıkla mücadele etmek için alınacak önlemler (Rec 5/2010) ile kadınların siyasi temsiline seçim sistemiyle artırılması konulu, 1899 (2010)1 sayılı AKPM tavsiyesi

 Kadınların siyasi hayatta eşit temsiline ilişkin 1413 (1999)1 sayılı AKPM tavsiyesi

 Yerel ve bölgesel siyaset hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sürdürülebilirliği konulu, 288 (2010) sayılı AKPM tavsiyesi

Amacımız

Toplumsal yaşamda adalet ve eşitliğin sağlandığı, hak ve özgürlüklerin garanti altına alındığı, yönetimin hesap verdiği, özgür düşüncenin ve insanca yaşamının mümkün olduğu bir Türkiye hayal ediyoruz. Bunun için denge ve denetleme mekanizmaları kurulmuş bir sistemin inşasına çalışıyoruz. Toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının ve hedefinin; plan, politika ve program hedefleriyle kaynaştırıl madığı takdirde, sistemin ayakta duramayacağına

inaniyoruz. Dolayısıyla öncelikli olarak toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden bakarak kendimizle yüzleşmemiz ve etkileşimde olduğumuz herkesle bu perspektifi temel alarak ilişkilenebiliriz gerektiğini biliyoruz.

Bu konudaki en temel amacımız, Kaçed Derneği'nin hem iç işleyiş, hem de dış dünyayla etkileşimindeki süreçlerde uygulanmak üzere bir toplumsal cinsiyet eşitliği anaakımlaştırma programı geliştirmektir. Bu program çerçevesinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin denge ve denetleme perspektifinden ele alınarak, ağı her düzeyinde benimsenmesini, somutlaşmasını, görünür olmasını sağlamak ve temel kriterler çerçevesinde hesap verebilirliği geliştirmek istiyoruz. Bunu başarmanın ise toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin savunuculuk alanlarını geliştirmekten geçtiğini biliyoruz.

İlke ve değerlerimiz

 Toplumsal cinsiyet eşitliğini, siyasetler üstü ve evrensel bir insan hakları meselesi olarak görüyor ve demokratik yönetim alanının önemli bir ögesi olarak kabul ediyoruz. Toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının, sadece kadın haklarını gözetmeksizin evrensel insan hakları ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler çerçevesinde ele alınmasını sağlayacak çalışmalar yürütmek üzere kendimizi sorumlu ve zorunlu hissediyoruz.

 Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin anlayışımızı, cinsiyetin toplumsal olarak inşa olduğu tüm kesimsel boyutları (sınıf, milliyet, etnik köken, ten rengi, yaş, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özelliklerini) kapsayan bilimsel bir duruşu temel alarak, hak temelli perspektifi çerçevesinde geliştirmeyi önemsiyoruz. Ancak böylesine kapsayıcı bir yaklaşımla, ortak sorunlar karşısında gerçekçi çözümler üretebileceğimizi düşünüyoruz.

 Toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının bilimsel bir duruş üzerinden inşa edilmesi sürecinde, toplumdaki kalıpyargılarla yüzleşmenin, özfarkındalığımızı geliştirmenin, işbirliğinin, bilgi ve deneyim paylaşımının önemli olduğu kabulü üzerinden hareket etmeyi önceliyoruz. Bunu tarafsızlığımızın sürdürülebilirliği için önemli bir temel olarak görüyoruz.

 Toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışımızı uluslararası ve ulusal mevzuatlarda tanımlanmış olan ayrımcılık yasağı ve eşitlik ilkelerine dayandırıyoruz. Bu ilkeler ışığında kendimizi ayrımcı, cinsiyetçi, fobik, şiddet içeren ve kişi haklarına zarar veren her türlü eylem ve söylemin karşısında konumluyoruz.

 Kimsenin toplumsal olarak inşa edilmiş kalıp yargılardan bağımsız olmadığını kabul ederek, eşitsizlik üretebilecek eylem ve söylemler karşısında, olumlu ve ayrımcı olmayan yapıcı bir iletişimi ve karşılıklı samimiyeti temel eleştiri üslubumuz olarak kabul ediyoruz.

 Toplumsal cinsiyet eşitliği anaakımlaştırma çalışmasının planlama, uygulama ve izleme süreçlerini katılımcı ve şeffaf, iç ve dış paydaşlara danışarak, uzmanlıklarından faydalanarak yürütmeyi ve hesap verebilir olmayı önemsiyoruz.

Gündemimiz

 Toplumsal cinsiyet eşitliğinin hak temelli perspektifinden ele alınarak, derneğin her düzeyinde (komiteler, izleme birimleri, uzman komisyonları ve yerel temsilcilikler ve İK süreçleri) ve her sürecinde (üyelik, karar alma, içerik oluşturma, faaliyetler, bütçeleme) benimsenmesini, uygulanmasını ve izlenmesini temel kriterler üzerinden sağlayacak bir toplumsal cinsiyet anaakımlaştırma programı geliştirmek

 Kaçed Derneği toplumsal cinsiyet anaakımlaştırma programı kapsamında uygulanmak üzere, derneğin iç ve dış sistemleri ile ilişkilerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması yönündeki ihtiyaçlara cevap verecek ve etki göstergeleri üzerinden denetlenebilecek bir eylem planı oluşturmak